

рат за проповядване на „папищанството“ в Панагюрище. Самата Панагюрска община възразява срещу тези писания. Според общинарите, стремежите на българите за самостоятелност в духовната сфера не са синоним на заблуждения²⁰.

Колкото до протестантството, то за проникващото му влияние в Панагюрище пише „Цариградски вестник“²¹. Протестантската пропаганда в Панагюрище е свързана с името на д-р Лонг, един от първите мисионери на тази църква у нас. Още през 1861 г. той изразява своите възгледи по отношение на българския църковен въпрос²². Мисионерите протестанти развиват усърдна дейност, като използват читалищни сбирки, където разясняват публикации в цариградските вестници. Такива публични обсъждания има и в панагюрското читалище. Като ответна мярка, Чолаков начева изнасянето на проповеди в църквата и читалището, с които спечелва още по-голямо уважение от страна на миряните²³. Стреснати от успеха на чуждата религиозна пропаганда, панагюрските просветители започват по-твърда борба срещу нея.

Народът се осъзнава национално и просветните му интереси бързо нарастват - навсякъде се отварят училища, печатат се български книги - главно учебни помагала. Изключителен белег за духовния възход на Панагюрище установяваме при честването на празника на светите братя Кирил и Методий²⁴. Този ден за първи път е определен като празник и вписан в българския календар от панагюрца Велко Радов Королеев, автор на „Месецослов или Календар вечний“²⁵. Така се открояват белезите на раждащата се нация - образование на роден език, култура и духовност. Още на времето е отбелязвано, че този празник е като на „Възкресение“. Ясно проличава от година на година събуждането и развитието на народните чувства у панагюрци, и изобщо сред всички българи.

На страниците на печата намираме обилни сведения за обществената и творческа дейност на В. Чолаков и С. Радулов²⁶. Много са дописките в българския печат, които отразяват родолюбивата дейност на плеяда панагюрци в различни крайща на българското етническо пространство и в чужбина - Нешо Бончев, Марин Дринов, Никола Попов, Дамаскин Велешки, Манчо Джуджев и др.

Още преди възстановяването на българската държавност възрожденската преса надхвърля традиционните си функции - да дава познание, да социализира, да убеждава, да контролира и да забавлява. Следователно, има всички основания твърдението, че възрожденската журналистика съдейства за възобновяването на българската държавност²⁷.

След Априлското въстание българският цариградски печат се радикализира, поради което заплаща с цената на спирането на основни вестници.

Нашата преса е част от системата на българските институции, които са